

Jaargang 28 (56)

Oktober 2025

ISSN: 1388-4409

FRANJE

Mededelingen uit de Secties "Snellen" en "Ter Haar" van de Nederlandse
Entomologische Vereniging

Colofon

Franje is het gezamenlijke contactorgaan van de secties “Snellen” en “Ter Haar” van de Nederlandse Entomologische Vereniging en verschijnt tweemaal per jaar.

Logo: *Cosmopterix zieglerella* (Hübner, 1810), door Sjaak Koster

Redactie: de besturen van de secties Snellen en Ter Haar.

Redactie-adres: Maurice Franssen, van Lidth de Jeudelaan 3, 6703 JA Wageningen.

T: 0317-422940, E: fransseq@xs4all.nl.

Bestuur sectie Snellen:

E-mail: snellen@nev.nl

voorzitter: Louis van Deventer, Van Speijkstraat 45, 5151 MD Drunen. T: 06-37657985.

secretaris: Remco Vos, Minstreelpad 79, 3766 BS Soest. T: 06-50532435.

penningmeester: Remco Vos, Minstreelpad 79, 3766 BS Soest. T: 06-50532435.

lid: Rik Wever, Roessinghlaan 2, 9591 BM Onstwedde. T: 06-31369355.

Bestuur sectie Ter Haar:

voorzitter: Klaas Kaag, Kofstraat 14, 1784 RP Den Helder. T: 0223-630144,

E: klaas.kaag@hetnet.nl.

secretaris: Maurice Franssen, van Lidth de Jeudelaan 3, 6703 JA Wageningen.

T: 0317-422940, E: fransseq@xs4all.nl.

penningmeester: Rob Rossel, Nieuwendijk 12, 3252 LK Goedereede. T: 06-15047389,

E: r.rossel@coloribus.nl.

lid: Trees Kaizer, Osdorperweg 529, 1067 SR Amsterdam, t.kaizer@planet.nl.

lid: Bas van de Meulengraaf, Meester Teppemastraat 26, 6871 GM Renkum,

E: info@avg-w.com.

Lidmaatschap voor leden van Snellen:

€ 10,- per jaar, bij voorkeur te voldoen op banknummer (IBAN) NL85 INGB 0006 6797 53 t.n.v. Sectie Snellen in Soest. Dit onder vermelding van ‘Contributie Snellen’ **en het jaartal**. Foreign members can pay their yearly subscription of € 10.00 at the international banking account number (IBAN) NL85 INGB 0006 6797 53 in the name of Sectie Snellen in Soest (BIC code INGBNL2A).

Lidmaatschap voor leden van Ter Haar:

€ 12,- per jaar, IBAN-nummer: NL 36 INGB 0004 3165 51 t.n.v. sectie Ter Haar, Goedereede, onder vermelding van Contributie ter Haar **en het jaartal**.

Website NEV: www.nev.nl

Website Snellen: www.sectiesnellen.nl

Website Ter Haar: www.sectieterhaar.com

INHOUD

Maurice Franssen en Remco Vos – Verslag voorjaarsbijeenkomst secties Snellen en Ter Haar 5 april 2025	68
Louis van Deventer – Over <i>Cephimallota angusticostella</i> (Zeller, 1839)	73
Klaas Kaag – Leuke waarnemingen in de kop van Noord-Holland (en iets verder weg) in 2023	74
Klaas Kaag, Louis van Deventer, Rayan Majoor, Wim Veraghtert, Remco Vos, Rik Wever en Steve Wullaert – Nederlandse vlindernamen herzien	78
Siep Sinnema – Vroeger was alles beter? Een vergelijking tussen de macronachtvlinderfauna van het Wijnjeterper Schar in 1965 en heden	92
Maurice Franssen en Willem Bruul – Andere sprekers op de voorjaarsbijeenkomst	104
Gezamenlijke najaarsbijeenkomsten secties Snellen en Ter Haar	105
Richtlijnen voor auteurs van Franje	107

VERSLAG NAJAARSBIJEENKOMST SECTIES SNELLEN EN TER HAAR 5 APRIL 2025 TE SCHOONREWOERD

Maurice Franssen en Remco Vos

Aanwezig (36 personen)

Guido Band, Jan-Jaap Boehlé, Frits Bruijnjs, Willem Bruul, Louis van Deventer, Maurice Franssen, Cees Gielis, Siska Gielis, Marja van der Grift, Frans Groenen, Hans Groenewoud, Harry Groenink, Klaas Kaag, Jari Kampjes, Louise de Kort, Bas van de Meulengraaf, Erik van Nieukerken, Willem Oosterhof, Julian Overweg, Frans Post, Rob Rossel, Andy Saunders, Rob Schouten, Herre Seepma, Jannie Sinnema, Siep Sinnema, Henk Stuurman, Joke Stuurman-Huitema, Gerrit Tuinstra, Anneke van der Veen, André Verboven, Zoë Verstraelen, Remco Vos, Rob de Vos, Wolfgang Wittland, Steve Wullaert.

Afwezig met bericht van verhindering (15 personen)

De volgende personen hebben een bericht van verhindering gestuurd:

Jan Boers, Edo Goverse, Bert Groothedde, Carel ten Ham, Abel Jagersma, Trees Kaizer, Maja de Keijzer, Rayan Majoor, Violet Middelman, André Nagelhout, Charles Naves, Piet van Son, Jeroen Voogd, Rik Wever, Cun Wijnen.

Opening van de vergadering door de voorzitter

Klaas Kaag treedt op als dagvoorzitter en heet iedereen welkom. Hij begint met een droevig bericht: Jan Scheffers, al jarenlang lid van onze secties, is overleden in de nacht van 3 op 4 april. Hij was in het verleden een regelmatige bezoeker van onze bijeenkomsten.

Er zijn weer dozen vanuit Naturalis met overdrukken, iedereen kan meenemen wat hij of zij wil, anders gaat het de papiercontainer in.

FIGUUR 1. Cees Gielis telt het aantal soepliefhebbers, waarna Klaas de agenda van de bijeenkomst presenteert. Foto's: Willem Bruul.

Nieuwe leden

Maurice meldt dat Eric Vroome en Frank Bos zich hebben aangemeld als nieuwe leden van de sectie Ter Haar. Snellen heeft geen nieuwe leden sinds de vorige bijeenkomst.

Mogelijke fusie van de secties: gevolgen voor de bestuurssamenstelling

Zoals het er nu naar uitziet zal er binnen een redelijke termijn een fusie van de beide secties plaatsvinden. Tot die tijd zal er wel een bestuur moeten zijn; daarna zal er een nieuw bestuur gekozen moeten gaan worden. Echter enkele bestuurstermijnen verlopen voordat de fusie een feit is. Zo zullen de termijnen van Klaas Kaag, Louis van Deventer en Frans Groenen verlopen in de herfst van 2025, en officieel zijn zij niet herkiesbaar. Klaas en Louis hebben aangegeven door te willen gaan tot het fusiemoment, Frans wil per november stoppen. Vanuit de zaal is er verder niemand die de functie van penningmeester wil overnemen. Remco Vos heeft aan het bestuur van Snellen aangegeven dat hij dit tot de fusie wel over kan nemen, hij heeft het immers daarvoor al enkele jaren gedaan. Zowel de verlenging van Klaas en Louis als de melding dat Remco penningmeester zal worden wordt met applaus door de zaal bevestigd.

Mededelingen uit het besturenberaad

Op 8 februari heeft het NEV bestuur weer het jaarlijks overleg gehad met de besturen van de secties. Louis was hierbij aanwezig namens de sectie Snellen en Maurice namens de sectie Ter Haar. Louis doet verslag van de belangrijkste zaken:

Betreden natuurgebieden zonder vergunning: Het NEV bestuur heeft het breed opgepakt. Er heeft een discussie plaatsgevonden in het bestuur, die werd voortgezet in het besturenberaad en er was ook een lezing aan gewijd tijdens de winterbijeenkomst. Het NEV bestuur gaat gedragsregels opstellen en overweegt om in gesprek te gaan met waarneming.nl en de NDFF. In eerste instantie is het aan de secties om mensen aan te spreken op hun gedrag; als dat niet helpt dan zal de NEV actie ondernemen waarbij roeyement zeker een optie is.

Update Klasse: er wordt gewerkt aan een serieuze update van het programma Klasse, dat voor leden van de NEV gratis is. Enkele voorstellen tot verbetering zijn al doorgegeven. Frans Post geeft ter plekke nog wat toelichting. Het is de bedoeling dat de update eind van het jaar klaar is. Er zal samenwerking zijn met waarneming.nl ter voorkoming van dubbele invoer van data. Klasse heeft veel meer mogelijkheden dan waarneming.nl, het streven is inwisselbaarheid van de data. De nieuwe versie zal data over de hele wereld kunnen verwerken. Het maken van verslagen vanuit Klasse was een belangrijke wens van velen en dat is de voornaamste reden voor de update.

Jubileum NEV: de NEV bestaat dit jaar 180 jaar, er zal een feestelijke dag georganiseerd worden in november.

Heidag: het NEV bestuur organiseert een heidag op 17 april waarin zij zullen bomen over de toekomst van de NEV, en wat de NEV nog meer kan doen voor haar leden. Vanuit het bestuur van Snellen zijn twee bespreekpunten gekomen: 1) er is weinig jonge aanwas, hoe

stimuleer je jonge mensen om meer te doen dan alleen maar foto's maken? 2) hoe werken we aan de overdracht van informatie bij specialisten die stoppen met hun hobby vanwege ouderdom, ziekte of overlijden. Er zouden opvolgers klaargestoomd moeten worden.

Werkgroep Ecologie: deze werkgroep heet inmiddels de Werkgroep Bink. Er is een oproep gedaan om mee te doen, ook bij de winterbijeenkomst van de NEV. De werkgroep bestaat momenteel uit ongeveer 10 personen. Er is overleg geweest met het NEV bestuur over samenwerking binnen NEV verband. Het NEV bestuur is enthousiast, het past in de nieuwe richting van de vereniging, zij zullen het initiatief waar nodig ondersteunen, met adviezen of financieel. Volgens het NEV maakt het niet uit of het een sectie of een werkgroep is. Er zijn specialisten van andere insectenordes die interesse hebben om aan te sluiten maar de huidige leden willen eerst opstarten met vlinders en daarna pas verbreden.

Project Nederlandse vlindernamen

Er is behoefte om de huidige Nederlandse namen van sommige vlinders tegen het licht te houden, met name vanwege de plannen die Jeroen Voogd en Tymo Muus hebben over het schrijven van boeken over rupsen en microvlinders. Klaas Kaag meldt dat de afgelopen maanden enkele overleggen hebben plaatsgevonden waarin de voorgestelde namen zijn doorgenomen door een groep mensen, zowel Belgen als Nederlanders. Deze groep zal in deze in deze samenstelling voorlopig doorgaan en indien er nieuwe namen voorgesteld worden hier een oordeel over geven. Het aantal soorten dat een (nieuwe) Nederlandse naam zal krijgen betreft 27 macro's en 73 micro's. De lijst ligt ter inzage tijdens de vergadering. De publicatie hiervan zal volgen (zie deze Franje p. 78-91, MF). Deze namen zullen overgenomen gaan worden door o.a. het Nederlands Soortenregister, De Vlinderstichting, microvlinders.nl, etc.

Notulen van de vorige bijeenkomst (16 november 2024, gepubliceerd in Franje 55)

De notulen worden zonder opmerkingen goedgekeurd.

Financiën

Het financiële overzicht van de sectie Ter Haar is gepubliceerd in Franje 55. De penningmeester Rob Rossel legt het voor aan de zaal; er zijn geen opmerkingen. De kascontrolecommissie bestaat uit Julian Overweg en Abel Jagersma. Julian doet verslag en zegt dat de financiële stukken er compleet en goed verzorgd uit zien en vraagt de zaal om de penningmeester décharge te verlenen. Dat gebeurt door middel van een luid applaus. Gezien de aankomende fusie is niet zinvol om een nieuwe commissie te benoemen dus de voorzitter vraagt Julian of Abel en hij ook volgend jaar nog één keer de kas willen controleren, en dat willen ze gelukkig.

Frans Groenen vertelt dat de sectie Snellen er financieel goed bij staat. Hij heeft een succesvolle actie ondernomen om achterstallige contributies binnen te halen en dat heeft een bedrag van 800 euro opgeleverd. Mocht je een mail gehad hebben en de contributie nog niet hebben voldaan, dan hierbij nogmaals het vriendelijke verzoek om dit alsnog te doen, ook voor het lopende jaar. De bankgegevens staan vooraan in de Franje.

Terugblik Snellen-Ter Haar excursieweekend 7-9 juni 2024

Bas van de Meulengraaf meldt dat er gewerkt wordt aan het verslag.

Excursieweekend 2025

Jari Kampjes geeft een korte presentatie over de komende excursie, die zal plaatsvinden van 27-29 juni in de omgeving van Ommen/Hardenberg. Hij toont de gebieden waar gezocht kan worden, en enkele interessante en leuke soorten die daar gezien zijn. De vergunningen zijn grotendeels geregeld, voor enkele gebieden is dit nog in aanvraag, maar het ziet er wel naar uit dat ook die in orde komen. Er is op dit moment nog ruimte om aan te melden. De overnachtingslocatie is De Bontekoe in Diffelen. Het is mogelijk om daar een eigen tent op te zetten.

Excursieweekend 2026

Maurice Franssen vertelt nog eens dat de locatie in Wekerom (de Eiken Stek) is vastgelegd voor 10-12 juli. Het is helaas niet toegestaan om honden mee te nemen daar. Na de zomer zal er contact gezocht gaan worden met de beheerders om de vergunningen voor gebieden te gaan regelen. Meer informatie volgt in de loop van het jaar.

Excursieweekenden 2027 en 2028

De voorzitter memoreert dat het tegenwoordig lastig is om een overnachtingslocatie te vinden en dat het dus zaak is om ruim op tijd te beginnen met zoeken en reserveren. Ook terreinbeheerders zijn niet meer zo makkelijk als ze vroeger waren, getuige de ervaringen in Zeeland vorig jaar. Dus is het ook van belang om naar een gebied te gaan waar iemand goede connecties heeft met de beheerders. Maurice zegt dat we altijd terug mogen komen in de Meinweg en de Maasduinen, maar omdat hij de excursie al organiseert in 2026 wil hij dat niet het jaar erna weer doen. We houden dit dus in beraad voor 2028 of later.

Blijft de vraag waar we in 2027 naar toe gaan. Een blik op de kaart met voorgaande excursies leert dat we nog niet in Groningen zijn geweest. Vanuit de zaal volgen enkele suggesties zoals de Onlanden bij Paterswolde. Een mogelijkheid is om dan te verblijven in een locatie die al eens eerder gebruikt is bij Peize. Wellicht is het beter om eerst overnachtingslocaties te inventariseren en dan gebieden erbij te zoeken. Cees Gielis weet dat de sectie Diptera een lijst met onderkomens voor groepen heeft. Vanuit de zaal rijst wel de vraag of dat geen padvindingslocaties zijn, waarbij je op een matje op de grond moet slapen. Daar zien we namelijk niet naar uit.... Klaas noemt de NIVON huizen, die zijn mooi maar behoorlijk aan de prijs. Iedereen wordt gevraagd er nog eens op te broeden en suggesties door te geven aan het bestuur.

Erik van Nieukerken vraagt om de excursie ook eens later in het jaar te houden, in de eerste helft van oktober bijvoorbeeld, omdat dat een goede tijd is om te zoeken naar rupsen van micro's. Maurice zegt toe er naar te kijken.

Volgende bijeenkomsten

We zullen twee gezamenlijke najaarsbijeenkomsten hebben:

- 11 oktober in het Groene Huis in Amersfoort
- 15 november in Naturalis, met bezoek aan de collectie. Er zal dan ook een gastlezing zijn van dr. Joost van den Heuvel of zijn AIO Lisa Schuart van de vakgroep Genetica van Wageningen Universiteit. Dit zal gaan over het genetisch onderzoek aan de kleurvormen van *Orthosia's*, mits er tegen die tijd resultaten zijn te melden.

Rondvraag

Cees Gielis maakt recent veel genitaalpreparaten voor het project Moeilijke soorten en klaagt dat sommige preparaten zo hard zijn dat ze niet te bewerken zijn. Hij vraagt zich af of iemand dat herkent. Er is geen relatie met de ouderdom van de vlinder of met de manier van doden. Er wordt gesuggereerd om toch langer te koken, of eventueel met (melk)zuur te koken in plaats van met loog.

Maurice heeft weer afleveringen van *Melanargia* mee, het tijdschrift van de vlinderwerkgroep uit Noordrijn-Westfalen. Wie interesse heeft in een artikel kan het melden bij hem en dan krijg je een pdf toegestuurd.

FIGUUR 2. De secretaris van Ter Haar is druk aan het pennen maar gelukkig kan er in de pauze lekker bijgepraat worden. Foto's: Willem Bruul.

OVER *CEPHIMALLOTA ANGUSTICOSTELLA* (ZELLER, 1839)

Louis van Deventer

Op 28 juni 2024 trof ik in mijn woning een voor mij onbekend vliedertje aan. Het betrof een Tineide die ik niet direct kon thuisbrengen. Na vervaardiging van een genitaalpreparaat en bevestiging van de determinatie door Tymo Muus en Reinhart Gaedike bleek het te gaan om een mannetje van *Cephimallota angusticostella* (Zeller, 1839) (Fig. 1).

Er is weinig bekend van de biologie van deze vlinder. Hij hoort thuis in gebieden met een droog klimaat (Slowakije, Servië e.d.); de rups zou zijn gevonden in hommelnesten. In Duitsland zijn tegen het grensgebied met Nederland in 2022 en 2023 ook waarnemingen van *angusticostella* gedaan. De vlinder kan zijn meegevoerd door warme oostenwinden in de tijd van de waarneming.

Deze soort is niet eerder in Nederland waargenomen. Een publicatie in Entomologische berichten is inmiddels verschenen (van Deventer, 2025).

FIGUUR 1. *Cephimallota angusticostella*, Drunen (NBr), 28.vi.2024. Foto: Louis van Deventer.
FOTO BOVEN: de spreker, gefotografeerd door Willem Bruul.

Bronnen

Van Deventer, L. 2025. Een nieuwe Tineide voor Nederland: *Cephimallota angusticostella* (Tineidae: Cephitinea). Entomologische berichten 85(4): 149-150.

LEUKE WAARNEMINGEN IN DE KOP VAN NOORD-HOLLAND (EN IETS VERDER WEG) IN 2023

Klaas Kaag (tekst en foto's)

Een overzicht van de leuke waarnemingen uit 2023 kon vorig jaar door het drukke programma niet gepresenteerd worden, maar nu dan wel. Veel van de Helderse waarnemingen zijn met of door Willem Bruul gedaan.

Het was in de zomer van 2023 een tijdje heel druk op de smeer in Schoorl, Den Helder en Julianadorp. We zijn het niet zo gewend dat op alle gesmeerde bomen meerdere exemplaren van vaak ook meerdere soorten te vinden zijn. De huismoeder, *Noctua pronuba* (Linnaeus, 1758), was absoluut de meest talrijke soort met op 18.vii.2023 te Den Helder maar liefst 318 exemplaren (van 452 in totaal) op 90 gesmeerde bomen in de Donkere Duinen en 71 exemplaren (van 125 in totaal) op 30 gesmeerde paaltjes en bomen in de naastgelegen Grafelijkheidsduinen. Ook werden er het hele jaar leuke soorten gezien op de smeer, zoals gepluimde snuituil, *Pechipogo plumigeralis* (Hübner, 1825), (Schoorl, 8.vii.2023), lichtgrijze uil, *Lithophane ornitopus* (Hufnagel, 1766), (Schoorl 7.x.2023, Den Helder 12.x.2023 en 23.x.2023), geelbruine houtuil, *Lithophane socia* (Hufnagel, 1766) (Julianadorp 16.xi.2023) en bruine essenuil, *Lithophane semibrunnea* (Haworth, 1809), nieuw in Den Helder 25.ix.2023 op *Hedera* (fig. 2), 10.x en 16.x.2023 op smeer. Op de *Hedera* en de befaamde Buddleja 'Blue Chip' verschenen, ook nieuw voor Den Helder, de kadenistofuil, *Caradrina kadenii* Freyer, 1836 (25-29.ix.2023 max. 2 op *Hedera*) en vaal kokerbeertje, *Eilema caniola* (Hübner, 1808), die inmiddels ook regelmatig in de val zit en graag op Buddleja foerageert.

FIGUUR 1. *Protarchanara brevilinea*. Den Helder, 14.viii.2023.

FIGUUR 2. *Lithophane semibrunnea*. Den Helder, 25.ix.2023.

Een bijzonderheid in de val was op 14.viii.2023 de stippelrietboorder, *Protarchanara brevilinea* (Fenn, 1864) (Fig. 1), een soort die vooral op Texel voorkomt en daarbuiten maar zelden wordt gezien. Blijkbaar stond de wind gunstig. Ook uit tegenovergestelde richting stond de wind gunstig, getuige de waarnemingen van de oleanderpijlstaart, *Daphnis nerii* (Linnaeus, 1758) in Nederland. Op 27.x.2023 werden rupsen gemeld in Kreileroord, waar ik

6 rupsen kon ophalen voor verdere kweek (Fig. 3). Dat heeft uiteindelijk helaas geen vlinders opgeleverd, maar wel een rups en pop voor Naturalis.

FIGUUR 3. Rups van *Daphnis nerii*. Kreileroord, 27.x.2023.

FIGUUR 4. *Charanyca trigrammica* f. *pallidalinea*. Lubersac, Dordogne, Frankrijk, 25.v.2023.

Tot slot een vlinder uit de Dordogne waar ik niet uitkwam. Een vrij slanke paars-bruine uil, met twee lichtgezoomde dwarslijnen en wat lichte vlekjes (fig. 4). Het deed wel wat denken aan de drielijnuil, *Charanyca trigrammica* (Hufnagel, 1766), maar dan slanker en met spitsere vleugels. Uiteindelijk vond ik op Lepiforum.de vlinders die er op leken, zij het veel minder fraai gekleurd. Het bleek te gaan om een vorm van *trigrammica* genaamd *pallidalinea* Tutt, 1891, ook vermeld door Lempke in de Catalogus (Lempke, 1942 en 1966) als donkere vorm met opvallend licht afgezette dwarslijnen. Over de vleugelvorm wordt niets gezegd.

Het Botgat bij Groote Keeten

De tweede bijdrage ging over de waarnemingen in het Botgat, een stukje van de Noordduinen bij Groote Keeten tussen Den Helder en Callantsoog. Het terrein werd in 1958 in gebruik genomen door defensie als oefenterrein voor luchtdoelartillerie. In 2005 werd het terrein buiten gebruik gesteld en overgedragen aan Landschap Noord-Holland. De bebouwing is verwijderd en aan herstel van het duin wordt gewerkt. Het was er in al die jaren nooit van gekomen om er een laken neer te zetten, ook al omdat de wind een beetje mee moet werken in dit open terrein. Maar omdat defensie inmiddels zijn/haar begerige oogjes weer op het terrein had laten vallen (tenslotte waren de Engelsen en Russen hier in 1799 ook binnengevallen), zijn we (Willem Bruul en ik) toch begonnen met een inventarisatie in het gebied.

Tussen 24 juni en 4 september 2024 hebben we vijf maal gelicht, tweemaal gesmeerd en een keer feromoon uitgehangen. Daarnaast zijn overdag zichtwaarnemingen gedaan, ook al vóór 2024. In 2024 werden in totaal 145 soorten nachtvlinders waargenomen (79 macro en 67 micro), waarmee het totaal in dit gebied op 152 soorten komt. Daaronder zijn veel karakteristieke kustsoorten, maar ook een aantal soorten die een speciale vermelding verdienen.

Als eerste het eikenblad, *Gastropacha quercifolia* (Linnaeus, 1758). Deze was waarschijnlijk afkomstig uit het Zwanenwater, het laatste bolwerk van deze soort aan de kust, vier onherbergzame kilometers naar het zuiden. Het Botgat voldoet wel aan de vereisten voor deze soort (vochtige biotopen, Voogd, 2019) en wilg als waardplant is met meerdere soorten aanwezig.

FIGUUR 5.
Cydia microgrammana.
Botgat bij Groote Keeten,
24.vi.2024.

Een tweede is de stalkruidmot, *Cydia microgrammana* (Guenée, 1845)(Fig. 5). Dit is een zeer zeldzame bladroller, bekend van vooral het Noordhollands Duinreservaat. Mogelijk ook meegekomen met zuidenwind, maar we stonden wel bovenop het stalkruid.

Ook de rookkleurige worteluil, *Euxoa nigricans* (Linnaeus, 1761) was van de partij. Ik heb deze in 2005 in de Noordduinen bij Den Helder gevangen, maar verder is het een zeldzaamheid, die ook elders in het land niet gewoon is.

Een soort met een heel aparte verspreiding is de bruinbandspanner, *Scotopteryx chenopodiata* (Linnaeus, 1758). Hoewel er meldingen verspreid over het hele land zijn, zijn er duidelijk clusters in het noordoosten (Groningen), de Waddeneilanden Texel en Terschelling, het zuidwesten en Zuid-Limburg. De waarneming van 3 exemplaren in het Botgat (1.vii.2024) valt buiten deze clusters (Fig. 6).

Tot slot de tarwestekelmot, *Ochsenheimeria taurella* (Denis & Schiffermüller, 1775). Dit is een zeldzame soort, maar wordt waarschijnlijk ondergerapporteerd. De vlinders komen nauwelijks op licht, maar vliegen juist midden op de dag, lekker in het zonnetje (Microlepidoptera.nl). Ook dit exemplaar vloog overdag en ik dacht eigenlijk dat ik een oranje mospalpmot, *Bryotropha terrella* (Denis & Schiffermüller, 1775) of iets dergelijks te pakken had. De tarwestekelmot heeft heel eigenaardige kopbeheading, die eruit ziet als

fonduevorkjes (Fig. 7). De tekening (fig. 78) die is opgenomen in de tabel van Kuchlein en Bot (2010) doet hier absoluut geen recht aan.

FIGUUR 6.
Scotopteryx chenopodiata.
Botgat, 11.vii.2024.

FIGUUR 7. Kop van *Ochsenheimeria taurella*. Botgat bij
Groote Keeten, 27.viii.2024.

Het verslag van de waarnemingen in Botgat is te vinden op de website van de sectie Ter Haar. Inmiddels is bekend geworden dat defensie toch afziet van het heroveren van Botgat. Gelukkig maar. Wat valt er nog te verdedigen als je eerst alles vernielt?

Inventarisatie Schoorlse Duinen 2014-2024

Inmiddels is er (ruim) 10 jaar geïnventariseerd in de Schoorlse Duinen en zijn de resultaten van 2014 tot en met 2024 gerapporteerd. In de tweede periode (2020-2024) is er (incl. de Ter Haar-Snellen excursie in 2022) 129 keer met de lamp gevangen, wat 23134 exemplaren van 802 soorten opleverde. Ook werden op 91 smeerrondes 2567 exemplaren van 150 soorten gezien. Met behulp van feromonen werden drie soorten wespvinders vastgesteld. Als zichtwaarneming zijn 330 soorten geregistreerd. Dit zijn deels dagactieve soorten, maar ook rupsen (vooral met UV) en mijnen. Tot en met 2024 zijn nu 895 soorten vastgesteld (excl. dagvlinders). Voor geïnteresseerden is het verslag te vinden op de website van de sectie Ter Haar.

Bronnen

- Kuchlein, JH & Bot, LEJ. 2010. Identification keys to the microlepidoptera of The Netherlands. TINEA Foundation, Wageningen & KNNV Publishing, Zeist.
- Lempke, BJ. 1942. Catalogus der Nederlandse Macrolepidoptera VII. Tijdschrift voor Entomologie 85: 72-143.
- Lempke, BJ. 1966. Catalogus der Nederlandse Macrolepidoptera (dertiende supplement). Tijdschrift voor Entomologie 109: 221-301.
- Voogd, J. 2019. Het Nachtvlinderboek. KNNV Uitgeverij, Zeist.

NEDERLANDSE VLINDERNAMEN HERZIEN

**Klaas Kaag (redactie), Louis van Deventer, Rayan Majoor, Wim Veraghtert, Remco Vos,
Rik Wever en Steve Wullaert**

Alle vlinders die in Nederland en België voorkomen zijn al enige tijd voorzien van een Nederlandse naam. De reden dat vlinders een Nederlandse naam hebben gekregen is tweeledig. Enerzijds maakt het de vlinderstudie minder elitair, omdat je geen gymnasium hoeft te doorlopen om te weten om welke soort het gaat. Anderzijds biedt het ook enige houvast in de dynamische wereld van de systematiek, waar de wetenschappelijke naam door veranderende inzichten nogal eens verandert. Het is echter geen sinecure om betekenisvolle Nederlandse namen te bedenken, terwijl gebruikers toch vaak de neiging hebben om een naam betekenisvol te interpreteren. Logisch ook, want een betekenisvolle naam is makkelijker te onthouden dan een betekenisloze naam. Vandaar ook dat in veel namen kenmerken worden gebruikt die zouden kunnen helpen bij determinatie, of verwijzingen naar biotopen en waardplanten. Inmiddels is gebleken dat voor een aantal soorten de gekozen 'betekenis' niet correct was en -erger nog- ook leidde tot foutieve determinaties. In 'Het Nachtvlinderboek' (Voogd, 2019) is voor een aantal macronachtvlinders al nieuwe namen voorgesteld. Bij het onderzoek voor zijn boek over microvlinders kwam Tymo Muus tot de ontdekking dat veel van de namen voor de microvlinders ook zijn verouderd. Er is daarom vanuit de Werkgroep Vlinderfaunistiek (WVF) een werkgroep samengesteld met leden uit de secties Ter Haar (macro-nachtvlinders), Snellen (micro-nachtvlinders) en de Vlinderstichting. De werkgroep is verder aangevuld met twee Vlaamse vlinderkenners: Wim Veraghtert en Steve Wullaert, die overigens ook lid zijn van de secties. Erik van Nieukerken en Tymo Muus hebben ad hoc input geleverd.

De werkgroep heeft in het najaar van 2024 kenbaar gemaakt de lijst met Nederlandse namen van nachtvlinders en microvlinders te gaan herzien en input gevraagd aan de leden van de secties. Dagvlinders zijn niet opnieuw beoordeeld aangezien de meestal namen daar al veel langer in gebruik zijn en inmiddels stabiel en ingeburgerd zijn. Vervolgens heeft de werkgroep gedurende de winter de hele Nederlandse naamlijst besproken en voors en tegens van nieuwe namen gewogen. Daarnaast zijn ook Nederlandse namen gegeven aan een aantal soorten die recent zijn toegevoegd aan de Nederlandse (Tabel 2) en (vooral) Belgische fauna (Tabel 3).

De lijst met gewijzigde namen volgt hierna in Tabel 1. Op drie na zijn de voorstellen in Het Nachtvlinderboek allemaal overgenomen. Voor de beide *Theria*-soorten bleek de keuze van sleedoornspanner in plaats van meidoornspanner niet terecht omdat deze soorten in België wel degelijk op meidoorn te vinden zijn. Er is daarom gekozen voor vroege en late winterspanner, gerelateerd aan hun vliegtijd. De verandering van bosbesuil naar variabele winteruil bij *Conistra vaccinii* is ook niet geaccepteerd. De naam bosbesuil is al heel lang in gebruik, duidelijk ingeburgerd en ligt ook beter in de mond. Dat deze, overigens net als de wetenschappelijke naam, verwijst naar een niet-gebruikte waardplant is vervelend, maar niet onoverkomelijk.

Waarschijnlijk zullen er de komende jaren nog regelmatig nieuwe soorten in België en Nederland opduiken die nog geen Nederlandse naam hebben. Het is een goede gewoonte dat de waarnemer die de soort het eerste ziet, of erover publiceert, dan een Nederlandse naam voorstelt. Maar om te voorkomen dat er daardoor namen in omloop komen die toch niet corresponderen met de juiste waardplant of onderscheidende kenmerken, blijft de werkgroep Nederlandse vlindernamen beschikbaar voor discussie over deze nieuwe namen. Dat voorkomt dat ze achteraf gewijzigd moeten worden en er dan weer allerlei synoniemen gaan circuleren. Wij vragen vlinderaars die nieuwe soorten ontdekken, maar ook redacties van tijdschriften, hieraan te denken en contact op te nemen met de werkgroep. Dat kan vooralsnog via de sectie Snellen, email snellen@nev.nl, of door de leden van de werkgroep direct te benaderen als je ze kent.

Bronnen

Muus, T. 2015. Nieuwe en interessante Tineidae in Nederland en België. *Franje* 18(35): 21-25, 27-28.

Smart, B. 2021. *Micro-moth field tips*. Volume 2. Lancashire & Cheshire Fauna Society, Rishton, UK.

Voogd, J. 2019. *Het Nachtvlinderboek*. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Misschien onverwacht, maar ook *Tyria jacobaeae* (Linnaeus, 1758) heeft een nieuwe Nederlandse naam. Foto: Joke Stuurman. *Texel*, 27.vi.2010.

TABEL 1. Gewijzigde Nederlandse namen (¹naam voorgesteld in Voogd, 2019)

Wetenschappelijk	Nederlandse naam	Oude naam	Reden waarom naamsverandering
Nepticulidae	Dwergmineermotten		
<i>Stigmella mespilicola</i>	meelbesmineermot	elsbesmineermot	Enige soort op meelbes.
<i>Stigmella thuringiaca</i>	ganzerikmineermot	agrioniemineermot	Voorjaarsganzerik is bij ons de voedselplant, nooit agrimonie.
Tineidae	Echte motten		
<i>Agnathosia mendicella</i>	haakzwammenmot	gehaakte zwammenmot	Fout in soortenlijst NL (zie Muus, 2015).
Gracillariidae	Mineermotten		
<i>Macrosaccus robinella</i>	robiniaovouwtot	acaciaovouwtot	Plant heet nu robinia.
<i>Parectopa robinella</i>	robiniaovolkje	acaciaovolkje, acaciamineermot	Plant heet nu robinia.
<i>Phyllonorycter nigrescentella</i>	wikkeovouwtot	tentjes-klavervouwtot	Wikke is waardplant, klaver waarschijnlijk niet.
<i>Phyllonorycter viminetorum</i>	katwilgvouwtot	grauwe wilgvouwtot	Waardplant is katwilg.
Yponomeutidae	Spinselmotten		
<i>Ocnerosoma friesei</i>	voorjaarsnaaldkwastje	wit naaldkwastje	Deze soort heeft grijze antennen en vliegt eerder.
<i>Ocnerosoma pinariella</i>	zomernaaldkwastje	grijs naaldkwastje	Deze soort heeft wit geringde antennen.
Glyphipterigidae	Parelmotten		
<i>Glyphipterix equitella</i>	sedumparelmot	duinparelmot	In België een soort van de Ardennen, <i>Sedum</i> is waardplant.

Ypsolophidae	Spitskopmotten			
<i>Ochsenheimeria vacculella</i>	gebandeerde stekelmot	lichte stekelmot		Naam is misleidend; tekening is geen kenmerk.
Oecophoridae	Sikkelmotten			
<i>Pleurota aristella</i>	rotsgemsmot	weidegemsmot		De soort is gebonden aan rotsen/kalkformaties.
Elachistidae	Grasmineermotten			
<i>Elachista collitella</i>	schijn-geelbandgrasmineermot	#		Had nog geen Nederlandse naam.
<i>Elachista eleochariella</i>	blauwe-zeggemineermot	waterbiesmineermot		Waterbies is met zekerheid geen voedselplant, wel blauwe zegge.
<i>Elachista herrichii</i>	fakkelgrasmineermot	struisgrasmineermot		Struisgras is geen betrouwbare voedselplant.
<i>Elachista metella</i>	gebandeerde dravikmineermot	gierstgrasmineermot		Gierstgras is vrijwel zeker geen voedselplant.
<i>Elachista pomerana</i>	hoekbandgrasmineermot	haakbandgrasmineermot		De dwarsband is niet gehaakt, maar gehoekt.
Coleophoridae	Kokermotten			
<i>Coleophora albicostella</i>	ganzerikkokermot	aardbeikkokermot		Past beter bij de NL voedselplant.
<i>Coleophora albitarsella</i>	hondsdrafkokermot	zwarte weidekokermot		Nog nooit op weides gezien. Enige soort op hondsdraf.
<i>Coleophora pratella</i>	adderwortelkokermot	spurriekokermot		Spurrie is geen voedselplant van de soort.
Batrachedridae	Smalvleugelmotten			
<i>Batrachedra confusella</i>	dennensmalvleugelmot	gele smalvleugelmot s.l.		Nieuw beschreven

<i>Batrachedra pinicolella</i>	sparrensmalvleugelmot	gele smalvleugelmot s.l.	Overeenkomstig <i>B. confusella</i> ; "gele smalvleugelmot" bewaren voor invoeren verzamelse soort.
Scythrididae	Dikkopmotten	tijmdikkopmot	Tijm is geen waardplant.
<i>Scythris potentillella</i>	schapenzuringdikkopmot		
Gelechiidae	Palpmotten		
<i>Acompsia schmidtiiellus</i>	zwartstipfluweelpalpmot	Limburgse fluweelpalpmot	Er is niks Limburgs aan deze soort.
<i>Aproaerema albipalpella</i>	stekelbrepalpmot	zuidelijke bandpalpmot	Niks zuidelijk aan de soort; enige soort van stekelbrem.
<i>Aproaerema captivella</i>	brembandpalpmot	grote bandpalpmot	Enige soort van de gewone brem. En de kleinste van allemaal!
<i>Aproaerema taeniolella</i>	kalkbandpalpmot	brede bandpalpmot	Het brede is geen kenmerk. De biotoop wel.
<i>Aproaerema vinella</i>	verfbrembandpalpmot	fraaie bandpalpmot	Enige soort van verfbrem.
<i>Athrips pruinosella</i>	waddenpalpmot	waddenzandmot	Is niet zandkleurig en vooral kust gebonden.
<i>Bryotropha affinis</i>	grijsgele mospalpmot	geelwitte mospalpmot	Alternatief dekt de lading beter.
<i>Bryotropha domestica</i>	bleke mospalpmot	mospalpmot	Onlogisch dat de zeldzaamste mospalpmot geen voorvoegsel heeft. Toch de bleekste van allemaal.
<i>Bryotropha similis</i>	donkergrijze mospalpmot	witte mospalpmot	Er is weinig wit aan de voorvleugel, ook de stippen niet per se.
<i>Bryotropha umbrosella</i>	zwartwitte mospalpmot	variabele mospalpmot	Weinig variabele soort; soort van droge zandige milieus (duinen) langs de kust en op zandgronden.
<i>Caryocolum blandella</i>	zwartvlerkmuurpalpmot	zwartvlerkkuistmot	De naam "kust" is misleidend, vooral binnenlandse soort.

<i>Caryocolum fraternella</i>	bruine muurpalpmot	bruine kustmot	De naam "kust" is misleidend, vooral binnenlandse soort.
<i>Caryocolum kroesmanniella</i>	gevlekte muurpalpmot	gevlekte kustmot	De naam "kust" is misleidend, vooral binnenlandse soort.
<i>Caryocolum tricolorella</i>	driekleure muurpalpmot	driekleurige kustmot	De naam "kust" is misleidend, vooral binnenlandse soort.
<i>Caryocolum viciniella</i>	anjerpalpmot	muurtastermot	De soort zit niet op muur, maar op anjers.
<i>Cosmardia moritzella</i>	koekoeksbloempalpmot	bonte muurpalpmot	De soort zit niet op muur, maar op dag-of nachtkoekoeksbloem.
<i>Gelechia sestertiella</i>	witvlekhaakpalpmot	witpundesdoornhaakpalpmot	Naam was onnodig ingewikkeld.
<i>Prolita sexpunctella</i>	hoogveenzesvlekpalmot	brede zesvlekpalmot	De soort is juist smaller dan <i>P. solutella</i> ; aan hoogveen gebonden soort.
<i>Prolita solutella</i>	kruiembrempalpmot	zesvlekpalmot	Voedselplant geeft veel meer informatie.
<i>Pseudotelphusa aenigma</i>	verborgen stipjespalpmot	sobere smalpalpmot	Alternatief wegens verhuizing uit <i>Carpatotelechia</i> .
<i>Scrobipalpa artemisiella</i>	tijmzandvleugeltje	fijnzandvleugeltje	Onlogische naam.
Tortricidae	Bladrollers		
<i>Acleris abietana</i>	sparrenboogbladroller	dennenboogbladroller	Waardplant spar, den vermoedelijk alleen associatie.
<i>Archips betulana</i>	grote gagebladroller	berkenbladroller	Naam is misleidend, leidt ook tot verkeerde determinaties; geen echte berkensoort.
<i>Brevicornutia pallidana</i>	zandblauwtjesbladroller	zandblauwbladroller	Plant heet zandblauwtje.
<i>Cochylichroa atricapitana</i>	jakobsbladroller	sint-jacobsbladroller	Leeft op jakobskruid (met een k). Heeft ook niets met een of andere heilige te maken.

<i>Cochylimorpha straminea</i>	knoopkruidbladroller	moerasbladroller	Hoogstzelden in vochtige terreinen, gebruikers zijn er vaker over gevallen.
<i>Endothenia ericetana</i>	muntkuifbladroller	andoorntkuifbladroller	Moerasdoorm is gebaseerd op verwarring met de paardenkopbladroller (<i>E. quadrimaculana</i>): akkermunt is juist.
<i>Epiblema cirsiana</i>	knoopkruidzadelmot	zuidelijke distelzadelmot	Intussen is bewezen dat dit een soort van knoopkruid is (Smart, 2021).
<i>Eucosma balatonana</i>	streepzaadknoopvlekje	bitterkruidknoopvlekje	Waardplant zeker streepzaad, bitterkruid waarschijnlijk onterecht genoemd.
<i>Eucosma conterminana</i>	kompasslaknnoopvlekje	sladistelknoopvlekje	Wat is sladistel? De soort zit vooral op kompassla.
<i>Eucosma hohenwartiana</i>	scherp knoopvlekje	scherp distelknoopvlekje	Distel is geen voedselplant. Knoopkruid wel.
<i>Lobesia abscisana</i>	akkerdistelbladroller	slangenkruidbladroller	Slangenkruid is geen waardplant
<i>Pammene populana</i>	wilgendwergbladroller	populierendwergbladroller	Waardplant wilgen.
<i>Phiaris umbrosana</i>	brede lijnbladroller	kalklijnbladroller	Soort blijkt alles behalve kalkgebonden te zijn. Moerassoort. Belangrijkste kenmerk is brede voorvleugel.
Pterophoridae	Vedermotten		
<i>Platyptilia nemoralis</i>	grote kruiskruidvedermot	moeraskruiskruidvedermot	Moeraskruiskruid is niet bekend (bevestigd) als waardplant - wel rivierkruiskruid en schaduwkruiskruid. In Nederland bevinden populaties zich voornamelijk langs rivieren en vaak op rivierkruiskruid.

Pyrilidae	Lichtmotten			
<i>Acrobasis porphyrella</i>	clownlichtmot		porfierlichtmot	Porfier past niet helemaal bij de kleur.
<i>Dioryctria schuetzeella</i>	sparrenscheutboorder		donkere sparappelboorder	De soort leeft in de knoppen/topscheuten van spar.
<i>Dioryctria simplicella</i>	dennenscheutboorder		kleine sparappelboorder	De soort leeft in de knoppen/topscheuten van den.
<i>Dioryctria sylvestrella</i>	dennenschorsboorder		egale sparappelboorder	De soort leeft in wondhout van den.
<i>Homoeosoma nebulella</i>	zonnebloemmot		kruiskruidmot	Dat de soort nu recent op meer plekken opduikt in Oost-Nederland komt mogelijk door de vele zonnebloemen. De soort is daarop een plaag in Turkije.
<i>Homoeosoma nimbella</i>	zandblauwtjesmot		zandblauwmot	Plant heet zandblauwtje.
<i>Hypochoalcia ahenella</i>	puntneusje		ganzenvoetmot	De rups is nu gevonden. Ganzenvoet is geen voedselplant.
<i>Hypochoalcia lignella</i>	lijnpuntneusje		zevenbladmot	De rups is nu gevonden. Zevenblad is geen voedselplant.
<i>Pempelia compositella</i>	zonneroosjeslichtmot		gekerfde zonneroosjeslichtmot	Er is maar één zonneroosjesmot, dus voorvoegsel weglaten is beter.
<i>Pempelia genistella</i>	gaspeldoornlichtmot		stekelbremlichtmot	Waardplant is gaspeldoorn.
<i>Vitula biviella</i>	dennenlichtmot		katjeslichtmot	Soort van dennenkatjes, dus niet katjes in het algemeen. En bij dennen noem je het zelden katjes.
Crambidae	Grasmotten			
<i>Agriphila inquamitella</i>	zwartvlekgrasmot		moerasgrasmot	Soort vliegt vooral in droge milieus.
<i>Anania perlucidalis</i>	kommacoronomot		donkere coronamot	Het donkere slaat op de vlek, maar wordt als verwarrend ervaren.

<i>Paratalanta hyalinialis</i>	knoopkruidmot	toortsmot	Toorts heeft betrekking op <i>P. repandalis</i> en dus misleidend.
<i>Paratalanta pandalis</i>	bosbesmot	lichte golfbandmot	Alternatief dekt de lading beter.
<i>Psammotis pulveralis</i>	wolfspootmot	wolfspootlichtmot	Behoort niet tot de Pyralidae (lichtmotten) dus "licht" in naam is misleidend.
<i>Pyrausta ostrinalis</i>	tijmpurpermot	duimuntvlinder	De soort zit niet op munt maar tijm, dus dan "purper" in de naam.
Sesiidae	Wespvinders		
<i>Chamaesphexia empiformis</i>	cipreswolfsmelkwespvinder	schijn-wolfsmelkwespvinder	Relatie met waardplant.
<i>Chamaesphexia tenthrediniformis</i>	heksenmelkwespvinder	wolfsmelkwespvinder	Relatie met waardplant.
<i>Pennisetia hylaeiformis</i>	frambozenwespvinder	frambozenglasvlinder	Familie wespvlinders.
<i>Synanthedon culiciformis</i>	berkenwespvinder	berkenglasvlinder	Familie wespvlinders.
<i>Synanthedon myopaeiformis</i>	appelwespvinder	appelglasvlinder	Familie wespvlinders.
<i>Synanthedon tipuliformis</i>	bessenwespvinder	bessenglasvlinder	Familie wespvlinders.
Geometridae	Spanners		
<i>Epirrita autumnata</i>	variabele herfstspanner ¹	novemberspanner	De drie Epirrita's zijn op uiterlijk niet van elkaar te onderscheiden.
<i>Epirrita christyi</i>	schijn-herfstspanner ¹	bleke novemberspanner	De drie Epirrita's zijn op uiterlijk niet van elkaar te onderscheiden.
<i>Epirrita dilutata</i>	gewone herfstspanner	herfstspanner	Herfstspanner als spec naam voor alle drie.
<i>Mesotype didymata</i>	moerasbosspanner	pijlkruidspanner	Pijlkruid geen waardplant, leeft in vochtige bossen.
<i>Peribatodes rhomboidaria</i>	schaduwspikkelspanner	taxusspikkelspanner	Taxus geen waardplant.

<i>Phibalapteryx virgata</i>	duinwalstrospanner	echt-walstrospanner	Sinds de officiële standaardlijst van Nederlandse plantennamen heet de plant geel walstro; een walstrospanner is er al. Soort komt vooral in de duinen voor.
<i>Philereme vetulata</i>	kleine wegedoornspanner ¹	sporkehoutspanner	Soort is monofaag op wegedoorn.
<i>Theria primaria</i>	vroege winterspanner	meidoornspanner sleedoornspanner ¹	Primaire waardplant in NL is sleedoorn, maar in B waarschijnlijk ook op meidoorn. Deze soort vliegt het vroegst.
<i>Theria rupicaprarria</i>	late winterspanner	late meidoornspanner late sleedoornspanner ¹	Primaire waardplant in NL is sleedoorn, maar in B waarschijnlijk ook op meidoorn. Deze soort vliegt later.
<i>Xanthorhoe ferrugata</i>	variabele vierbandspanner	vierbandspanner	Meestal niet te onderscheiden van <i>X. spadicearia</i> .
<i>Xanthorhoe spadicearia</i> ¹	schijn-vierbandspanner	bruine vierbandspanner	Niet te onderscheiden (zeker niet door kleur) van <i>X. ferrugata</i> .
Notodontidae	Tandvlinders		
<i>Furcula bifida</i>	populierenhermelijnvlinder ¹	wilgenhermelijnvlinder	Soort leeft op populier i.t.t. de sterk gelijkende kleine hermelijnvlinder (<i>F. furcula</i>) die wel op wilg leeft.
<i>Notodonta tritophus</i>	populierenkameeltje ¹	wilgentandvlinder	Soort leeft op populier en lijkt op kameeltje (<i>N. ziczac</i>), ook als rups.
<i>Stauropus fagi</i>	eekhoornvlinder	eekhoorn	Eekhoorn is ook een andere inheemse diersoort en het gaat hierdoor te vaak fout met invoeren, vooral in de winter.
Erebidae	Spinneruilen		
<i>Tyria jacobaeae</i>	jakobsvlinder	sint-jacobsvlinder	De soort leeft op Jakobskruiskruid, met een 'k' geschreven. Sint Jacobius is een

				heilige. Daar heeft deze vlinder niets mee te maken. Tevens is het voor beginners wel heel verwarrend wanneer twee zwarte met rode vlekken, overdags vliegende, nachtvlinders bij beide soorten de naam met Sint begint. Er worden veel vergissingen mee gemaakt.
Noctuidae	Uilen			
<i>Amphipoea fucosa</i>	weidevlekuil ¹		geelbruine vlekuil	Er wordt teveel gedetermineerd o.b.v. kleurverschil.
<i>Amphipoea ocullea</i>	graslandvlekuil ¹		roodbruine vlekuil	Er wordt teveel gedetermineerd o.b.v. kleurverschil.
<i>Apamea oblonga</i>	kustgrasuil		Zeeuwse grasworteluil	Liever geen verwijzingen naar provincies en streken in NL namen. Komt niet alleen in Zeeland voor maar voornamelijk op de kwelders.
<i>Conistra vaccinii</i>	bosbesuil		variabele winteruil ¹	Ondanks incorrecte waardplant vernoeming is alternatief niet geaccepteerd. De naam bosbesuil te veel ingeburgerd.
<i>Lamprotes c-aureum</i>	gouden c-uil		akelei-uil	De soort is in Nederland monofaag op poelruit, is hier niet bekend van akelei. Wordt ook internationaal maar weinig op akelei gevonden.
<i>Photodes minima</i>	smele-uil ¹		bochtige smele-uil	Ook ruwe smele wordt als waardplant gebruikt.

TABEL 2. Nieuwe soorten voor Nederland.

Wetenschappelijk	Nederlandse naam	Oude naam	Reden waarom naamsverandering
Tortricidae	Bladrollers		
<i>Epinotia pusillana</i>	oranjekopooogbladroller		Nieuw voor de Nederlandse fauna.
Crambidae	Grasmotten		
<i>Musotima nitidalis</i>	Varenhobbit		Nieuw voor de Nederlandse fauna.
Noctuidae	Uilen		
<i>Noctua interposita</i>	Nabuur-volgeling		Nieuw voor de Nederlandse fauna.

TABEL 3. Nieuwe soorten voor België.

Wetenschappelijk	Nederlandse naam	Oude naam	Reden waarom naamsverandering
Nepticulidae	Dwergmineermotten		
<i>Stigmella dorsiguttella</i>	zuidelijke eikenmineermot		Nieuw voor de Belgische fauna.
<i>Stigmella hahnella</i>	boogjeselsbesmineermot		Nieuw voor de Belgische fauna.
<i>Stigmella torminalis</i>	verborgen elsbesmineermot		Nieuw voor de Belgische fauna.
<i>Trifurcula beirnei</i>	verfbremdrievorkmot		Nieuw voor de Belgische fauna.
Tineidae	Echte motten		
<i>Infurcitinea roesslerella</i>	Roessler's kroeskopje		Nieuw voor de Belgische fauna.
<i>Ischnoscia barreonella</i>	gouden korstmosvretertje		Nieuw voor de Belgische fauna.
Gracillariidae	Mineermotten		
<i>Dialectica scalarisella</i>	slangenkruidstelmtot		Nieuw voor de Belgische fauna.

<i>Phyllocnistis triandricola</i>	amandelwijg- slakkenspoormot			Naam gereserveerd. Soort te verwachten.
Elachistidae	Grasmineermotten			
<i>Elachista bernatiella</i>	kleine peper-en- zoutmineermot	fijngespikkelde grasmineermot		Nieuw voor de Belgische fauna.
<i>Elachista differens</i>	Parenti's zeggemineermot			Nieuw voor de Belgische fauna.
<i>Elachista elsalla</i>	grote peper-en- zoutmineermot			Nieuw voor de Belgische fauna.
<i>Perittia herrichiella</i>	gevlekte kamperfoeliemineermot			Nieuw voor de Belgische fauna.
Coleophoridae	Kokermotten			
<i>Coleophora aestuariella</i>	roze schorrenkruidkokermot			Nieuw voor de Belgische fauna.
<i>Coleophora avellanae</i>	getande hazelaarkokermot			Nieuw voor de Belgische fauna.
<i>Coleophora frischella</i>	verborgen metaalkokermot			Nieuw voor de Belgische fauna.
Cosmopterigidae	Prachtmotten			
<i>Pyroderes argyrogrammos</i>	vuurwerkprachtmot			Nieuw voor de Belgische fauna.
Autostichidae	Dominomotten			
<i>Oegoconia quadripuncta</i>	quasi-dominomot			Nieuw voor de Belgische fauna.
<i>Oegoconia uralskella</i>	Oeraldominomot			Nieuw voor de Belgische fauna.
<i>Symmoca signatella</i>	grijsmaskertje			Nieuw voor de Belgische fauna.
Gelechiidae	Palpmotten			
<i>Acompsia antirrhinella</i>	getekende fluweelpalpmot			Nieuw voor de Belgische fauna.
<i>Bryotropha boreella</i>	noordelijke mospalpmot			Nieuw voor de Belgische fauna.
<i>Gelechia cuneatella</i>	geblokte haakpalpmot			Nieuw voor de Belgische fauna.

<i>Stomopteryx flavipalpella</i>	geelsnuitpalpmot		Nieuw voor de Belgische fauna.
Tortricidae	Bladrollers		
<i>Ancylis selenana</i>	zadelhaakbladroller		Nieuw voor de Belgische fauna.
<i>Cnephasia cupressivorana</i>	zuidelijke spikkelbladroller		Nieuw voor de Belgische fauna.
<i>Cydia medicaginis</i>	luzernespiegelmot		Nieuw voor de Belgische fauna.
<i>Cydia milleniana</i>	lariksgalmot		Nieuw voor de Belgische fauna.
<i>Cydia ulicetana</i>	gaspeldoornspiegelmot		Nieuw voor de Belgische fauna.
<i>Epinotia pusillana</i>	oranjekopoogbladroller		Nieuw voor de Belgische fauna.
Alucitidae	Waaiermotten		
<i>Pteropteryx dodecadactyla</i>	prachtwaaiermot		Nieuw voor de Belgische fauna.
Pyralidae	Lichtmotten		
<i>Elegia atrifasciella</i>	kleine armbandmot		Nieuw voor de Belgische fauna.
<i>Laodamia faecella</i>	wijnrode lichtmot		Nieuw voor de Belgische fauna.
Crambidae	Grasmotten		
<i>Pseudobissetia terrestrellus</i>	maïsmot		Nieuw voor de Belgische fauna.
Noctuidae	Uilen		
<i>Noctua interposita</i>	nabuur-volgeling		Nieuw voor de Belgische fauna.

VROEGER WAS ALLES BETER? EEN VERGELIJKING TUSSEN DE MACRONACHTVLINDERFAUNA VAN HET WIJNJETERPER SCHAR IN 1965 EN HEDEN

Siep Sinnema (tekst en foto's)
(foto rechts: Willem Bruul)

Wanneer je de vlinderfauna in een natuurgebied gedurende een aantal jaren in de gaten houdt, dan is het interessant om te kijken hoe verschillende soorten het in de loop van de tijd doen. Als je dat doet met je eigen waarnemingen, dan is het tijdvak waarbinnen je het aantal vlinders kunt vergelijken, uiteraard beperkt. Maar soms doet zich een buitenkansje voor, waarbij je vangstgegevens ter beschikking hebt uit een periode, waarin je zelf nog niet actief met inventariseren bezig was.

Die buitenkans doet zich voor in een natuurterrein, dat Jannie en ik al gedurende tientallen jaren bezoeken, namelijk het Wijnjeterper Schar in het zuidoosten van Friesland. We hebben hier een monitoringsroute voor de aardbeivlinder en zetten 's avonds regelmatig de lamp aan in dit natuurgebied.

FIGUUR 1. Wijnjeterper Schar. Bron: Google Earth.

Het Wijnjeterper Schar is een Natura-2000 gebied, gelegen aan een riviertje, het Koningsdiep, Ouddiep en ook wel Boorne genoemd. Het gebied bevat droge en natte heidevelden, blauwgraslanden, bossen en vennen. Door het reliëf en de verschillende bodemsoorten zijn veel natuurlijke gradiënten tussen de vegetatietypen aanwezig (Fig. 1).

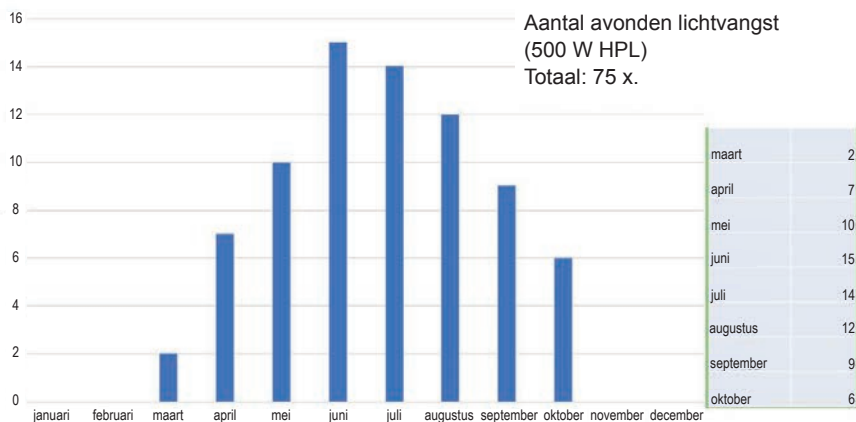
Dagvlinders

Als je kijkt naar de dagvlinders die van het Wijnjeterper Schar bekend zijn, blijkt al dat het een bijzonder gebied is: het veenhooibeestje, *Coenonympha tullia* (Müller, 1764), is hier verdwenen in het begin van de 20^e eeuw; de rode vuurvlinder, *Lycaena hippothoe* (Linnaeus, 1761), was hier in het begin van de 20^e eeuw nog talrijk en verdween pas rond 1945; het gentiaanblauwtje, *Phengaris alcon* (Denis & Schiffmüller, 1775), was hier in 1965 nog vrij gewoon, maar is verdwenen na 1990; van de aardbeivlinder, *Pyrgus malvae* (Linnaeus, 1758), is nog steeds een kleine populatie in het gebied aanwezig.

Nachtvlinders

Van 1 mei 1965 t/m 8 mei 1966 heeft G. Dijkstra in dit gebied de nachtvlinderfauna bestudeerd. Hij deed dit door een val met een HPL-lamp van 125 W op te stellen bij een boerderij, die toen nog midden in het gebied stond. De val werd iedere ochtend door iemand uit de buurt geleegd en Dijkstra determineerde de macro's en micro's. Dijkstra (die lid was van de NEV) had contact met Lempke in Amsterdam, die voor hem de *Eupithecia*'s determineerde. Van deze waarnemingen stelde Dijkstra een rapport op, waardoor we de beschikking hebben over een lijst van soorten en aantallen die gedurende dat jaar zijn gezien in het Wijnjeterper Schar.

Dit rapport stelt ons in staat om een vergelijking te maken met de stand van zaken van de laatste jaren. Gedurende de laatste 12 jaar hebben we de nachtvlinderlamp (500 W HPL) 75 keer opgesteld in het Schar, van maart tot en met oktober. De verdeling over het jaar is weergegeven in figuur 2.

FIGUUR 2. Verdeling van de vangavonden over het jaar.

De macro-soorten die wij gedurende de laatste 12 jaar hebben waargenomen heb ik vergeleken met de soorten die Dijkstra in 1965/66 heeft waargenomen. Die vergelijking heeft natuurlijk zijn beperkingen:

- het is niet bekend hoe vaak Dijkstra precies de val heeft gebruikt;
- Dijkstra gebruikte één plek voor zijn val, wij stonden op verschillende plekken in het gebied;
- Dijkstra heeft gevangen van 1 maart tot en met 10 november, terwijl wij in november geen waarnemingen hebben gedaan.

Als we het aantal soorten macro's vergelijken in de hiervoor genoemde periodes, dan blijkt dat Dijkstra 326 soorten heeft waargenomen, terwijl wij 399 soorten hebben genoteerd. Als we de lijsten combineren, komen we uit op 453 soorten macro's (Tabel 1).

TABEL 1. Aantal soorten macro's waargenomen in de beide periodes.

1965-1966	326
2012-2024	399

Interessant is natuurlijk om te kijken naar de verschillen tussen beide lijsten (Tabel 2). Dijkstra heeft 54 soorten genoteerd in 1965/66, die door ons tussen 2012 en 2024 niet zijn gezien. Andersom hebben wij 127 soorten gezien tussen 2012 en 2024, die niet door Dijkstra zijn gezien in 1965/66.

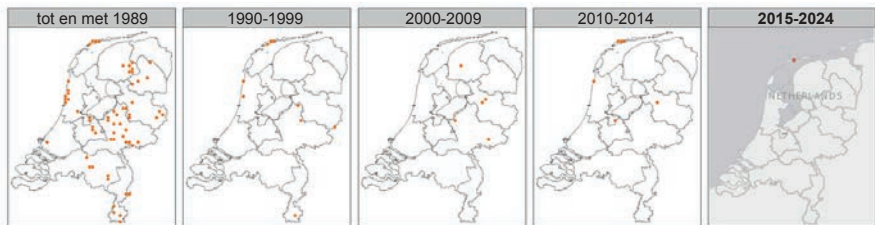
TABEL 2. Aantal soorten dat wel in de ene, maar niet in de andere periode is waargenomen.

Wel in 1965-66, niet in 2012-2024	54
Wel in 2012-2024, niet in 1965-66	127

Als we de lijst van 54 soorten bekijken, die wij in de afgelopen 12 jaar niet hebben gezien, dan vallen een aantal zaken op. Er zitten een paar soorten bij zoals *Agrochola helvola* (Linnaeus, 1758), roodachtige herfstuil, en *Xanthia icteritia* (Hufnagel, 1766), gewone gouduil, die in de late herfst vliegen en die wij daardoor gemist hebben, maar die we uit de directe omgeving wel kennen. Deze soorten zullen ongetwijfeld nog wel voorkomen in het Schar. Maar het grootste deel van de 54 soorten ontbreekt tegenwoordig in zuidoost Friesland (en vaak in geheel Friesland).

Er is dus een groot aantal soorten die we tegenwoordig missen in het Wijnjeterper Schar. Misschien is "missen" niet het juiste woord, want soorten die je daar nog nooit gezien hebt, mis je eigenlijk ook niet. Dit geldt bijvoorbeeld voor een aantal spanners: de gevlekte heispanner, *Dyscia fagaria* (Thunberg, 1784); de vroege bremspanner, *Scotopteryx mucronata* (Scopoli, 1763); de late bremspanner, *Scotopteryx luridata* (Hufnagel, 1767); de eikenoogspanner, *Cyclophora porata* (Linnaeus, 1767) en het lindeherculesje, *Selenia lunularia* (Hübner, 1788). Deze spanners werden door Dijkstra in 1965 nog gezien, maar op het vasteland van Friesland zien we ze niet of nauwelijks meer. Als je van deze soorten de verspreidingskaartjes van de afgelopen periodes bekijkt, dan is het verdwijnen uit Friesland duidelijk te volgen.

Als voorbeeld de vroege bremspanner, zie fig. 3.

FIGUUR 3. Boven: verspreidingskaartjes van de vroege bromspanner, *Scotopteryx mucronata*. Bron: De Vlinderstichting. Links: *Scotopteryx mucronata*. Eifel, Duitsland, 26.v.1980.

Het is duidelijk dat we *S. mucronata* tegenwoordig in het Wijneterper Schar niet meer op het laken hoeven te verwachten. Voor de andere hiervoor genoemde spannersoorten gelden soortgelijke verspreidingskaartjes.

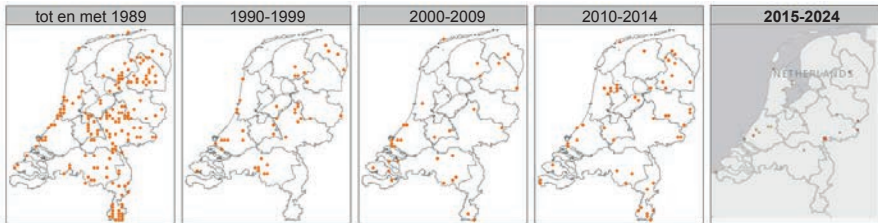

FIGUUR 4. Boven: verspreidingskaartjes van de gevlamde vlinder, *Endromis versicolora*. Bron: De Vlinderstichting. Links: mannetje *Endromis versicolora*. Ravenswoud (Fr), 9.iii.2025.

Een vlinder die we wel echt missen, is de gevlamde vlinder, *Endromis versicolora* (Linnaeus, 1758). Dijkstra had 3 exemplaren in de val op 9, 24 en 27.iv.1966. Wij hebben de soort in de afgelopen 12 jaar niet meer gezien. We hebben dit voorjaar als Vlinderwerkgroep Friesland ons best gedaan om deze soort te herontdekken door met 5 lampen en lakens op een

geschikte avond op geschikte plekken in de buurt van berkenbosjes in het Schar te gaan lichten, maar zonder resultaat. Ook hebben we zelf nog een aantal keren in april een poging gedaan, maar het lijkt er sterk op dat deze soort hier verdwenen is. Uit de verspreidingskaartjes (Fig. 4) is ook te zien, dat deze soort zich uit het noorden van het land heeft teruggetrokken. Wel is het zo, dat we als Vlinderwerkgroep Friesland in 2024 een redelijk aantal exemplaren hebben vastgesteld bij het Fochteloërveen.

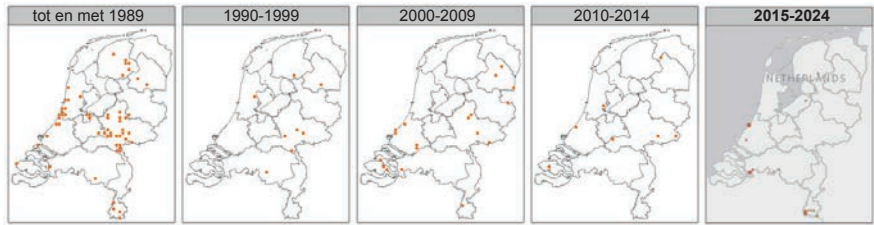
Als we naar de familie van de uilen gaan kijken, dan zien we in de lijst van Dijkstra soorten staan die we niet meer zien in Friesland. Een voorbeeld is de moerasspirea-uil, *Athetis pallustris* (Hübner, 1808), waar Dijkstra nog 3 exemplaren van ving in juni 1966. De trapeziumuil, *Xestia ditrapezium* (Denis & Schiffermüller, 1775), was in 1965 kennelijk een algemene soort in het Schar, Dijkstra had maar liefst 199 exemplaren in de val. Wij hebben deze uil niet gezien en uit de verspreidingskaartjes (Fig. 5) blijkt dat de trapeziumuil inmiddels uit heel Noord-Nederland is verdwenen.

FIGUUR 5. Boven: verspreidingskaartjes van de trapeziumuil, *Xestia ditrapezium*. Bron: De Vlinderstichting.

Onder: *Xestia ditrapezium*. Sleen (Dr), 14.vii.1969.

Dijkstra had in 1965 nog 3 exemplaren in de val van de maansnuituil, *Zanclognatha lunalis* (Scopoli, 1763). Deze soort is na 2000 niet meer in Friesland gezien en is de laatste jaren alleen nog op enkele plaatsen waargenomen, waaronder de duinen van Zuid-Holland en op enkele plekken in het zuiden van Noord-Brabant en Limburg. Zie de verspreidingskaartjes (Fig. 6).

FIGUUR 6. Boven: verspreidingskaartjes van de maansnuituil, *Zanclognatha lunalis*. Bron: De Vlinderstichting.

Links: *Zanclognatha lunalis*. Gap, Frankrijk, 22.vii.2010.

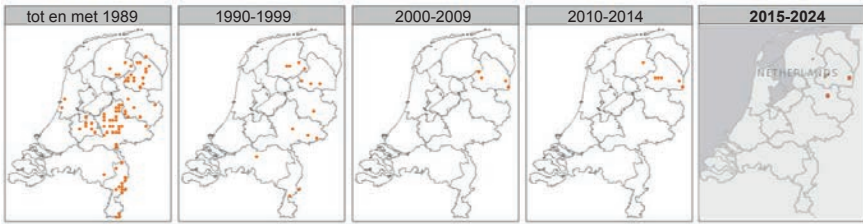
Voor de steenrode grasuil, *Apamea lateritia* (Hufnagel, 1766); de bruine heide-uil, *Polia bombycina* (Hufnagel, 1766) en de gerande marmeruil, *Polia hepatica* (Clerck, 1759), geldt hetzelfde als voor de bovenstaande uilen: ving Dijkstra deze soorten nog in flinke aantallen, wij hebben ze in onze periode niet meer gezien en ook deze soorten zijn bijna of helemaal uit Friesland verdwenen.

Tenslotte een tandvlinder, waarvan Dijkstra nog 4 exemplaren ving op 1, 3 en 6.v.1965 en op 30.iv.1966, namelijk de berkentandvlinder, *Odontosia carmelita* (Esper, 1799). Deze vlinder is de laatste jaren nog wel gezien in Beetsterzwaag, maar in het Wijnjeterper Schar niet meer door ons waargenomen. Er zijn nu nog enkele vindplaatsen in Drenthe en Overijssel (Fig. 7).

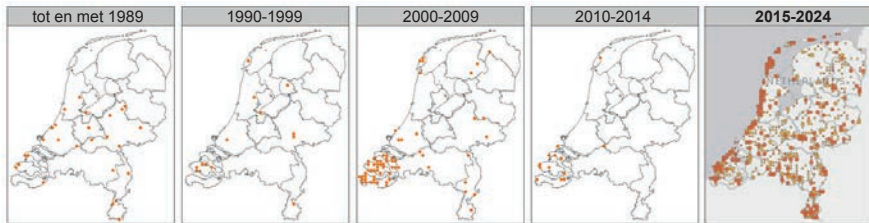
Tot zover een aantal van de 56 soorten, die we nu niet meer zien, maar die wel in 1965/66 werden waargenomen.

Het is verrassend, dat we in de periode 2012-2024 maar liefst 127 soorten hebben gezien, die Dijkstra in 1965/66 niet in zijn val heeft gehad. Het is natuurlijk zo, dat door de klimaatverandering nogal wat soorten zich vanuit het zuiden over ons land naar het noorden hebben uitgebreid. Daarnaast zitten er tussen die 127 soorten een aantal trekkers en zwervers, die tussen 2012 en 2024 het Wijnjeterper Schar hebben bereikt.

Een soort die zich de laatste jaren geweldig heeft uitgebreid naar het noorden, is de zuidelijke grasuil, *Mythimna vitellina* (Hübner, 1808). We hebben deze soort vanaf 2023 waargenomen in het Wijnjeterper Schar. In de bijgevoegde verspreidingskaartjes (Fig. 8) is goed te zien, dat deze vlinder in de tijd van Dijkstra nog werd beschouwd als een trekvlinder, die alleen in het zuiden werd gezien. De laatste jaren wordt *M. vitellina* vrijwel overal in het land waargenomen.

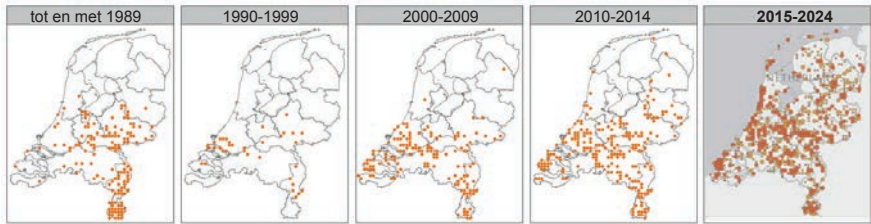
FIGUUR 7. Boven: verspreidingskaartjes van de berkantenvlinder, *Odontesia carmelita*. Bron: De Vlinderstichting. Links: *Odontesia carmelita*. Hemrik, 4.v.1984

FIGUUR 8. Boven: verspreidingskaartjes van de zuidelijke grasuil, *Mythimna vitellina*. Bron: De Vlinderstichting. Links: *Mythimna vitellina*. Wijnjeterper Schar, 12.ix.2022.

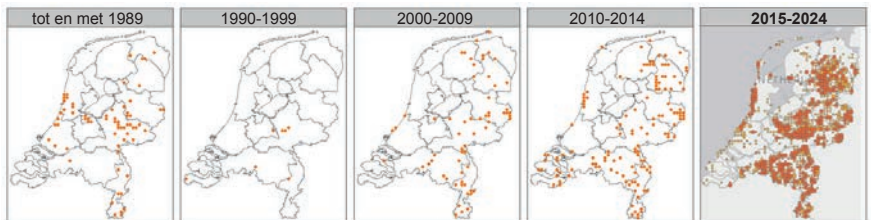
De witte l-uil, *Mythimna l-album* (Linnaeus, 1767), is ook een soort die we nu regelmatig in het Wijnjeterper Schar zien, maar die in 1965/66 nog ontbrak. Wij zien deze soort in het

Schar sinds 2019, in totaal 7 exemplaren. Ook bij deze soort is de uitbreiding naar het noorden de laatste jaren goed te zien (Fig. 9).

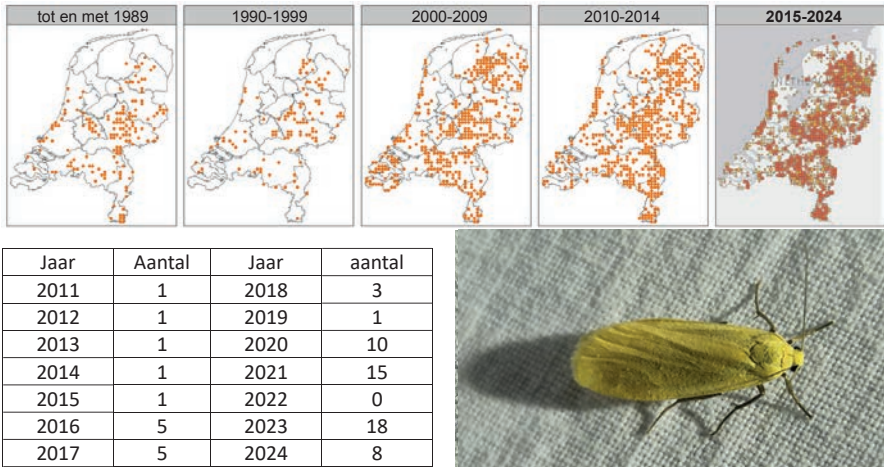
FIGUUR 9. Boven: verspreidingskaartjes van de witte l-uil, *Mythimna l-album*. Bron: De Vlinderstichting.
Links: *Mythimna l-album*. Makkumer Zuidwaard, 23.viii.2025.

Wat de weeskinderen betreft, zien we dat Dijkstra zowel het karmozijnrood weeskind, *Catocala sponsa* (Linnaeus, 1767) als het blauw weeskind, *Catocala fraxini* (Linnaeus, 1758), niet gezien heeft. Beide soorten komen nu in het Wijnjeterper Schar voor. *C. sponsa* heeft zich de laatste tien jaar enorm uitgebreid over Nederland (Fig. 10) en we hebben deze soort in 2020 voor het eerst gezien in het Schar.

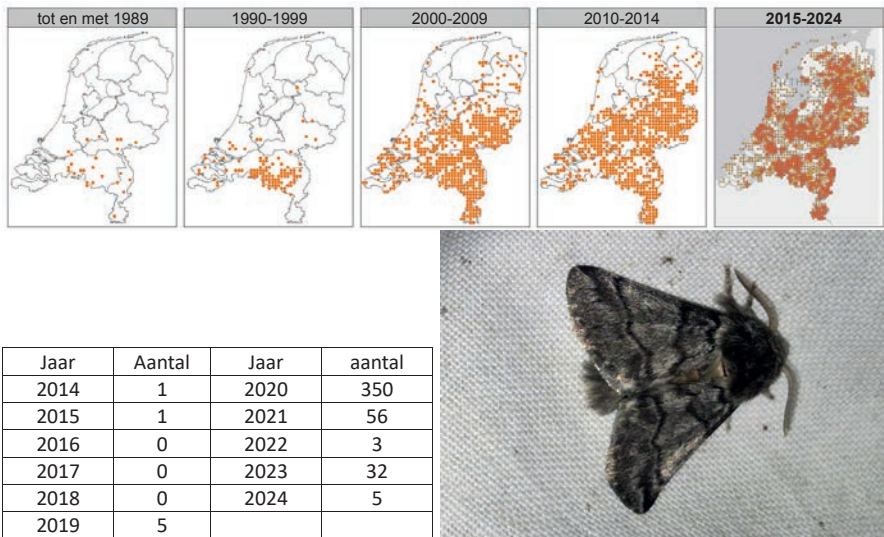

FIGUUR 10. Boven: verspreidingskaartjes van het karmozijnrood weeskind, *Catocala sponsa*. Bron: De Vlinderstichting.
Links: *Catocala sponsa*. Wijnjeterper Schar, 20.vii.2024.

Sinds 2011 zien we regelmatig het geel beertje, *Eilema sororcula* (Hufnagel, 1766), op het laken, na 2020 zelfs in behoorlijke aantallen. In de tijd van Dijkstra kwam *E. sororcula* nauwelijks in het Wijnjeterper Schar voor (Fig. 11).

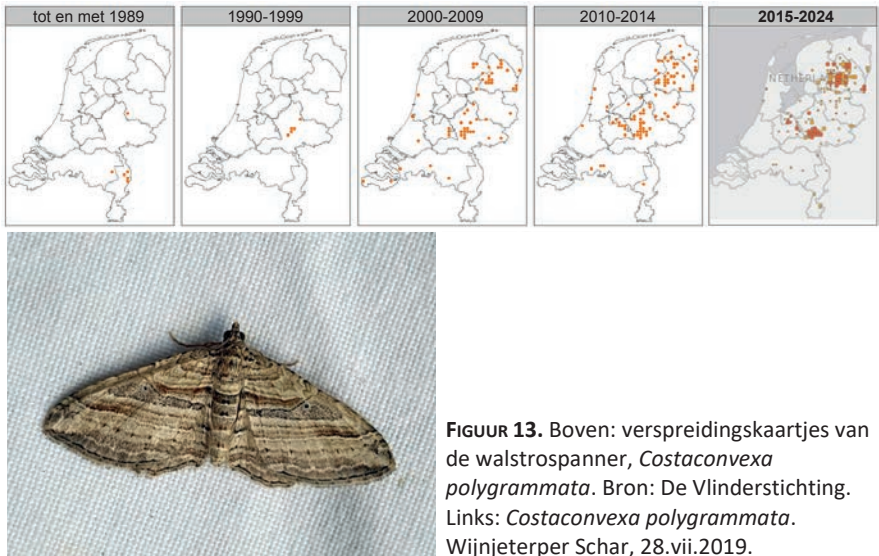
FIGUUR 11. Boven: verspreidingskaartjes van het geel beertje, *Eilema sororcula*. Bron: De Vlinderstichting. Onder links: aantallen *E. sororcula* in het Wijnjeterper Schar. Onder rechts: *Eilema sororcula*. Wijnjeterper Schar, 13.vi.2025.

FIGUUR 12. Boven: verspreidingskaartjes van de eikenprocessierups, *Thaumetopoea processionea*. Bron: De Vlinderstichting. Onder links: aantallen *T. processionea* in het Wijnjeterper Schar. Onder rechts: *Thaumetopoea processionea*. Hemrik, 7.viii.2025.

De eikenprocessierups, *Thaumetopoea processinea* (Linnaeus, 1758), was in de tijd van Dijkstra een uiterst zeldzame immigrant vanuit het zuiden (zie Fig. 12) en werd door Dijkstra dan ook niet gezien, maar is sinds de eeuwwisseling een “plaag” in Nederland. Wij vingden het eerste exemplaar in het Schar in 2014. Daarna liepen de aantallen enorm op en de laatste jaren lijkt de soort weer een beetje op zijn retour te zijn (Fig. 12)

Vanaf 2019 zien we de walstrospanner, *Costaconvexa polygrammata* (Borkhausen, 1794), in het Wijnjeterper Schar. Sindsdien is deze soort 13 keer op het laken verschenen. De verspreidingskaartjes laten een merkwaardig verloop door de tijd zien (Fig. 13). In de tijd van Dijkstra was de verspreiding in Nederland beperkt tot enkele plaatsen in het noorden van Limburg. In de loop van de jaren heeft de soort zich naar het noorden verplaatst en wordt nu geregeld gezien in het oosten van Friesland, in Drenthe, Groningen en op de Veluwe. Merkwaardig is, dat hij in de zuidelijke provincies nauwelijks meer waargenomen wordt.

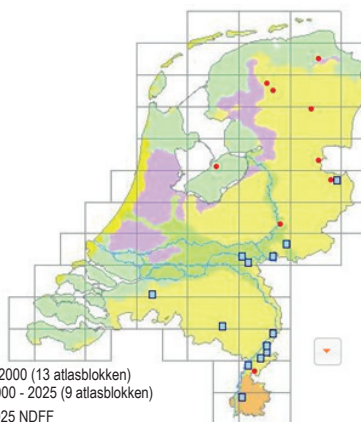
FIGUUR 13. Boven: verspreidingskaartjes van de walstrospanner, *Costaconvexa polygrammata*. Bron: De Vlinderstichting. Links: *Costaconvexa polygrammata*. Wijnjeterper Schar, 28.vii.2019.

Ook het grijs weeskind, *Minucia lunaris* (Denis & Schiffermüller, 1775), is niet door Dijkstra waargenomen; wij hebben het tot nu toe enige exemplaar in het Wijnjeterper Schar waargenomen op 12.iv.2025. In de verspreidingskaartjes (Fig. 14) is te zien, dat deze soort zich de laatste jaren vanuit het oosten van het land aan het uitbreiden is. Recente vondsten in Friesland zijn: 21.v.2022 in Gaasterland (R. Wijma), 13.v.2023 Fochteloërveen (J. Bouma) en 7.v.2024 Blauwe Bos (R. Wijma en A. v.d. Veen).

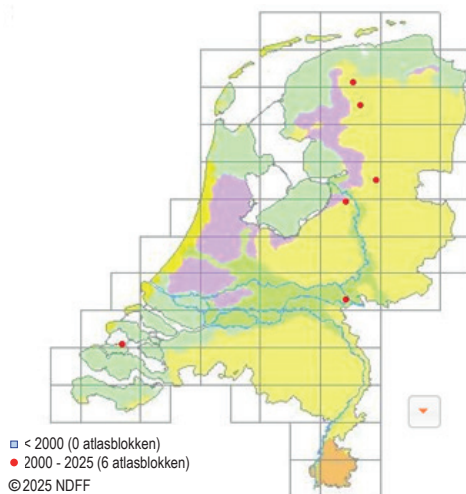
FIGUUR 14. Boven: verspreidingskaartjes van het grijs weeskind, *Minucia lunaris*. Bron: De Vlinderstichting.
Links: *Minucia lunaris*. Wijnjeterper Schar, 12.iv.2025.

Tenslotte een paar zwervers, die in de zestiger jaren niet in Friesland werden waargenomen. Het panteruiltje, *Acontia trabealis* (Scopoli, 1763), kwam op 27.vii.2019 in het Schar zowel op ons eigen laken als dat van Anneke van der Veen. Aan het verspreidingskaartje (Fig. 15) is te zien, deze soort zeer zelden wordt waargenomen, na het jaar 2000 ook enkele keren in de noordelijke helft van het land.

FIGUUR 15. Links: panteruiltje, *Acontia trabealis*. Wijnjeterper Schar, 27.vii.2019.
Rechts: verspreidingskaartje van deze soort. Bron: NDFF.

Op 26.ix.2019 hadden we de glanzende marmerruil, *Pseudeustrotia candidula* (Denis & Schiffermüller, 1775), bij de lamp. Deze uil kwam in de tijd van Dijkstra nog helemaal niet in Nederland voor, maar is na 2000 een zestal keren in Nederland gezien (Fig. 16).

FIGUUR 16. Links: glanzende marmerruil, *Pseudeustrotia candidula*. Wijnjeterper Schar, 26.ix.2019. Rechts: verspreidingskaartje van deze soort. Bron: NDFD.

We zijn in het Wijnjeterper Schar ruim 50 soorten kwijtgeraakt sinds 1965. Dit zijn vrijwel allemaal soorten, die gebonden zijn aan kwetsbare biotopen, zoals blauwgraslanden en heidegebieden. Vaak zijn deze soorten ook in de rest van Nederland bedreigd of ernstig bedreigd.

Dit lijkt goedgemaakt te worden door het feit, dat we in vergelijking met 1965 nu 127 soorten waarnemen, die er toen niet voorkwamen. Dit zijn voor een deel zwervers en trekkers, waarbij de kans dat ze op het laken komen natuurlijk groter is wanneer je gedurende een langere periode gaat waarnemen. De klimaatverandering zal daarnaast zeker een rol spelen. Bij de besproken soorten zien we vaak op de verspreidingskaarten, dat er de laatste decennia een uitbreiding naar het noorden plaatsvindt. Of er ook soorten zijn, die het hier “te heet onder de voeten wordt” en hun leefgebied naar het noorden laten verschuiven, hebben we niet kunnen vaststellen bij de 50 soorten die we sinds 1965 zijn kwijtgeraakt.

ANDERE SPREKERS TIJDENS DE VOORJAARSBIJENKOMST

Maurice Franssen (tekst) en Willem Bruul (foto's)

Erik van Nieukerken informeerde de aanwezigen over zijn nieuwste publicatie. *Stigmella torminalis* (Wood, 1890), uit de familie Nepticulidae, is teruggevonden na ruim 100 jaar. Het vlindertje was beschreven uit Hessen (Duitsland) en is nu op meerdere plaatsen gevonden in Rheinland-Pfalz, Noord-Macedonië en België. De voedselplant van de rups is *Torminalis glaberrima* (*Sorbus torminalis*), elsbes. Op diezelfde boom zijn ook mijnen gevonden van *S. hahniella* (Wörz, 1937), eveneens in Duitsland, en ook hier na tientallen jaren van afwezigheid. Het artikel (van Nieukerken en Robrecht,

2025) geeft een determinatiesleutel van de mijnen van de beide soorten en van de sterk gelijkende *Stigmella mespilicola* (Frey, 1856).

De lezing van Frans Post bestond uit twee delen. Het eerste deel ging over zijn ervaringen met feromonen, met name die van wespvlinders. Het tweede deel was een kleine quiz over de activiteit van vlinders gedurende de nacht. Dat verschilt sterk per soort en de aanwezigen wisten lang niet altijd het goede antwoord op de vragen van Frans.

Bronnen

Van Nieukerken, EJ & Robrecht, D. 2025. *Stigmella* species on the Wild Service Tree, *Torminalis glaberrima*, confused, overlooked and found again (Lepidoptera, Nepticulidae). *Nota lepidopterologica* 48: 29-67.

<https://nl.pensoft.net/article/141094/element/7/0/Stigmella/>

VROEGE GEZAMENLIJKE NAJAARSBIJEENKOMST SECTIES SNELLEN EN TER HAAR

De volgende bijeenkomst van de secties wordt gehouden op
Zaterdag 11 oktober 2025

Om 10.30 uur in het Centrum voor Natuur- en Milieu- Educatie “Landgoed Schothorst”
het Groene Huis te Amersfoort, Schothorsterlaan 21, 3822 NA Amersfoort;
tel: (033) 469 52 00; e-mail: cnme@amersfoort.nl

**Graag faunistische mededelingen van tevoren aanmelden bij een van de
secretarissen!**

AGENDA

- 10.00 Zaal open
- 10.30 Opening met bestuursmededelingen
- 11.30 Faunistische mededelingen
- 12.30 Lunchpauze
- 13.30 Vervolg faunistische mededelingen
- 16.00 Sluiting

Routebeschrijving, zie <https://www.hetgroenehuisamersfoort.nl/contact>
Voor openbaar vervoer check <https://9292.nl>

Er is nog een tweede najaarsbijeenkomst, zie ommezijde!

LATE GEZAMENLIJKE NAJAARSBIJENKOMST SECTIES SNELLEN EN TER HAAR

De tweede najaarsbijeenkomst van de secties wordt gehouden op
Zaterdag 15 november 2025

Om 10.30 uur in Naturalis Biodiversity Centre, Darwinweg 2, 2333 CR Leiden;
tel: 071 - 7519 600

**Gezien de beperkte capaciteit uw komst graag van tevoren aanmelden
bij een van de secretarissen!**

Er is ruimte voor faunistische mededelingen, ook deze graag van tevoren
aanmelden bij een van de secretarissen

AGENDA

- 10.00 Zaal open (De Tribune, begane grond)
  - 10.30 Opening met bestuursmededelingen (kort)
  - 11.00 Luc Willemse: korte toelichting bijzonderheden Naturalis en NEV
  - 11.10 Rob de Vos: toelichting collecties en bijzonderheden
  - 11.40 Faunistische mededelingen
  - 13.00 Lunchpauze en rondleidingen collecties
- De rondleidingen vinden plaats in kleine groepen; wie geen rondleiding heeft kan op dat moment lunchen. Lunch zelf meenemen of kopen in het restaurant beneden.
- ~15.00 Vervolg faunistische mededelingen
  - 16.00 Sluiting

Er is een kleine parkeerplaats achter het museum, maar we raden aan met het openbaar vervoer naar Naturalis te komen: het museum ligt op loopafstand van treinstation Leiden Centraal (10 min). Neem de uitgang LUMC-zijde, de looproute is duidelijk aangegeven vanaf het station.

Richtlijnen voor auteurs van Franje

Iedereen die een voordracht gehouden heeft tijdens de bijeenkomsten van de secties Snellen en Ter Haar wordt verzocht binnen 4 weken na de bijeenkomst een samenvatting van de voordracht op te sturen naar de secretaris van Snellen of Ter Haar (zie colofon voor mailadressen). Zie de aanwijzingen hieronder.

- Titel op eerste regel, regel open, dan auteur(s), regel open, tekst vanaf regel 5.
- De eerste keer dat een soort genoemd wordt moeten zowel de wetenschappelijke naam (met naamgever en jaartal) én de Nederlandse naam genoemd worden. Voorbeeld: *Laspeyria flexula* (Denis & Schiffermüller, 1775), bruine sikkeluil. Let op de belettering: wetenschappelijke naam cursief, geslachtsnaam met hoofdletter, soortnaam met kleine letter; Nederlandse naam met kleine letter.
- Data van waarnemingen: 12 september 2019 weergegeven als 12.ix.2019.
- Verwijzingen naar bronnen met naam en jaartal tussen haakjes, bijvoorbeeld:
  - De rups leeft van korstmossen en is schitterend gecamoufleerd (Voogd, 2019); of:
  - Lempke (1960) schreef dat *flexula* een ruim verbreide soort was op zandgronden.
- Verwijzingen naar websites tussen haakjes, bijvoorbeeld (waarneming.nl)
- Foto's altijd apart meesturen in originele (ongecomprimeerde) vorm, met vermelding van de plaats en datum waar de foto gemaakt is.
- Auteurs moeten zelf zorgen voor toestemming van het gebruik van foto's van internet (lepiforum, vlindernet, etc.)

Voorbeelden van bronnen inclusief opmaak

Ellis, WN, Groenendijk, D, Groenendijk, MM, Huigens, ME, Jansen, MGM, van der Meulen, J, van Nieukerken, EJ & de Vos, R. 2013. Nachtvlinders belicht: dynamisch, belangrijk, bedreigd. De Vlinderstichting, Wageningen & Werkgroep Vlinderfaunistiek, Leiden.

Lempke, BJ. 1960. Catalogus der Nederlandse Macrolepidoptera (dertiende supplement). Tijdschrift voor Entomologie 109: 221-301.

Voogd, J. 2019. Het Nachtvlinderboek. KNNV Uitgeverij, Zeist.

waarneming.nl, geraadpleegd op 1 december 2019.

www.vlinderstichting.nl/vlinders/overzicht-vlinders/details-vlinder/bruine-sikkeluil, geraadpleegd op 1 december 2019.

Achterblad: Rups van *Proserpinus proserpina* (Pallas, 1772), teunisbloempijlstaart, de mooie groene vorm die je niet veel tegenkomt. Tekst en foto: Paul Kreijger.

